

# Nappali Mars-fedés

Egyre népszerűbbek a nappali fedések az amatőrök körében, hiszen a modern műszerekkel elég kontrasztos képet kapunk nappal, és a goto mechanikát használók nagyon könnyen rá tudnak állni a megkívánt éterületre. Erre talán még a természet is rásegít, hiszen mostanában sok látványos fedés esik nappalra.

Május 10-én a goto-mechanikákra sem volt szükség a Mars-fedés megfigyelésére, hiszen a Hold 70 fokos elongációban, nagyjából a Nappal egyező horizont feletti magasságban volt. Az előrejelzést figyelve a Mars első pillantásra halványnak tűnt 1,3 magnitúdójával, de tudjuk, hogy nem kell negatív fényrendűnek lennie egy objektumnak ahhoz hogy a nappali égen megfigyelhető legyen. Jó kontrasztú távcsőben +3–4 magnitúdós csillagok is megfigyelhetőek tiszta égen. A nehézséget inkább a tájékozódás jelenti, az egynemű kék égen nehéz rálelni ezekre az objektumokra. Most a fényes Hold sokat segített, még kisebb távcsővel is könnyen elérhető volt a Mars a Hold mellett. Ezen a napon inkább a nappali felhősödés akadályozta a megfigyeléseket.

A legújabb tapasztalatok alapján egy polarizációs szűrő is sokat segíthet a megfigyelésben. A Nap irányára merőlegesen elforgatva nagyon sötétté és kontrasztossá teszi a képet. Legjobban a Naptól 90 fokra lévő területeken segít, így a Mars-fedésnél érdemes volt megpróbálni.

Dr. Maczó András Kaposvárról kiválóan tudta követni a belépést, és a szerencsének köszönhetően a kilépést is. 100/635-ös apokromát és 13 mm-es Nagler-okulár segítségével a Mars apró sárgás korongja még a vonuló fátyolok mögül is sejlett, de ha nem volt felhő a látómezőben, kitűnően lehetett követni az eseményeket. A kilépés előtt épp felhős lett az ég, egy pillanattal később támadt egy felhőlyuk, és ahogy gyorsan célba vette a Holdat, a peremén ott dudo-

| Észlelő           | Műszer  |
|-------------------|---------|
| Balogh Emese      | 12,5 SC |
| Balogh Klára      | 20 T    |
| Ivanics Ferenc    | 24 T    |
| Keszthelyi Sándor | 10 L    |
| Kiss Gyula        | 9 L     |
| Dr. Maczó András  | 10 L    |
| Megyes István     | foto    |
| Nagy Zoltán Antal | 12,5 SC |
| Présits Péter     | 24 T    |
| Szabó Sándor      | 34 T    |
| Szarka Levente    | 20 SC   |
| Várhegyi Péter    | 9 L     |

rodott a kilépő Mars. Aztán sebesen távolodtak egymástól. Alakzatok a Marson nem látszóttak, a légkör is nagyon hullámzott. A Hold kráterei nagyszerű látványt nyújtanak még nappal is!

Szabó Sándor Sopronban sikeresen megtudta figyelni a belépést. A Hold mellett a Mars nagyon szépen látszott a belépés előtt, meglepő volt, hogy túl távolinak tűnt a (láthatatlan) sötét holdperemtől. A 34 cm-es Dobsonnal 13 mm-es okulárt használva (valamint egy polarizációs szűrőt megfelelően elforgatva, hogy a lehető leg-sötétebb és legkontrasztosabb legyen a kép) könnyen jött a Mars piciny korogja, még a pólussapka is sejlett. Az eltűnése szinte szempillantás alatt történt, hiába volt 5"-es korong, mire észrevette hogy homályosodik a Mars, már el is tűnt. Több mint 70 perc elteltével a kilépés idejére szinte teljesen befelhősödött az ég, viszont északkelet felől egy felhőlyuk közeledett, melynek pereme éppen a kilépés előre jelzett idejére ért a Holdhoz. Igaz a kilépésről 1–2 perccel lemaradt észlelőnk, de a fényes holdperemtől néhány ívpercre nagyon látványos volt a Mars kis korongja.

Keszthelyi Sándor, mihelyt a felhők engedték, 102/500 mm-es SkyWatcher refraktorral és 25x-ös nagyítással azonnal beállította

a Holdat, és meglepetésére rögtön látható volt egy elég fényes, sárgás színű, csillagnak tűnő objektum: a Mars! 12:01–12:06 UT-ig határozottan, könnyen tudta szemlélni a csillagnak látszó bolygót a Hold láthatatlan oldala mellett. Akkor északkeleti irányból vonuló felhők takarták, de néha újra látni engedték a felhőlyukakban. A DCF óra 12:13:25-öt mutatott, amikor utoljára látta, akkor egy felhő ment a Mars–Hold páros elé. 12:14:14 UT-kor újra tiszta égrész lett itt: de akkor már csak a Hold látszott, a Mars eltűnt. A közben eltelt 49 másodperc alatt következhetett be a fedés. A kilépés idején az ég 80–90%-a felhős volt, és a Holdat sem tudta észrevenni. A jelzett kilépés után 32 perccel egy felhőlyukban a Hold láthatóvá vált a távcsőben. A fényes oldal felett újra látszott a Mars, de már nagyon távol: 10 ívpercnyi messzeségben.

Várhegyi Péter a fedést magát nem látta, mert felhők takarták a Holdat be- és kilépéskor is, de pár perccel a kilépés után látható volt a Mars. 90/900 SkyWatcher távcsővel, 45x-ös nagyítással viszonylag könnyen volt látható a Mars, 90x-essel nehezebben. A 8x30-as binokulárral viszont nem látszott.

Kiss Gyula sem járt teljes sikerrel. A belépést nem látta, a kilépés után 2 perccel 50%-os felhőtakartság mellett könnyen jött 9 cm-es refraktorral, 36x-os nagyításnál a Mars korongja. A távolodó Mars nem volt feltűnő látvány, néha el is tűnt az észlelő szeme elől. 15 perces követés után úgy tűnt, minél messzebb van a Holdtól, annál halványabb látványa.

Szarka Levente a felhőzet miatt lemaradt a jelenségről, később azonban nagyon könnyen látszott a Mars a 20 cm-es SC távcsővel, így kisebb műszerekkel is próbálkozott. A 66 mm-es WO apokromáttal 12x-es nagyítással is könnyen látszott a kis korong. Aztán egy 15x70-es ill. 12x60-as binokulárral próbálta megtalálni a vörös bolygót, sikerrel is járt. Viszont 10x50-es binokulárral már meresztenie kellett a szemét. Kisebb műszerrel nem próbálkozott.

Dr. Maczó András a sikeres fedés után „vérszemet” kapott, és 12-én kihasználta,

hogy a Hold, a Regulus és a Szaturnusz egy vonalba rendeződik az égen délután 5 óra környékén. A siker pillanatok alatt jött, még magas napállás mellett a Regulus a Hold irányából megközelítve 1–1,5 LM-re sziporkázott, onnan egy enyhe ívben tovább araszolva sikerült rálelni a Szaturnuszra, de nehezebben jött, mint a Mars. Viszont szépen kivehető volt a gyűrű a bolygókorong előtt is. Később próbálkozott a Merkúrral is, mivel mostanság egyre „kifilisebb” a fázisa, de sajnos a levegőben annyi apró, fényes és fehér szösz szállingózott, hogy lehetetlenség volt az egyébként kristálytisza égen kiválogatni a sok kis pontból, pedig ez lett volna az ötödik égitest.

A nappali fedésről szép felvételt készített Balogh Emese és Nagy Zoltán Antal Budapestről 12,5 cm-es Schmidt–Cassegrain-távcsővel (a képet a színes mellékletben mutatjuk be).



Daniel Fisher (Violau, Németország) fotója 30 cm-es műszerrel készült a kilépés másodperceiben (<http://www.astro.uni-bonn.de/~dfischer/pictures/mondmars/>)

A szenci csillagvizsgálóból (Szlovákia) Balogh Klára küldött beszámolót és felvételeket. „A fényképek a belépésről ugyan sikerültek, de a Hold peremét nem lehetett látni, mert a bolygó a sötét oldalon lépett be. A kilépés már látványosabb volt, mivel a Hold megvilágított oldalát szépen lehetett látni az égbolton és távcsőben keresztül is. Műszerek: 200/1000-es Newton, Olympus E410 tükrös digitális fényképezőgép.”

Szabó Sándor